

Kokomfort i komposteringsstald

Lektor Ilka Klaas, Institut for Produktionsdyr og Heste, Det Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet

Komposteringsstalde er stalde hvor køerne holdes på et lag af kompost som regelmæssigt bearbejdes fx med en kraftig harve. Systemet er beskrevet i litteraturen fra Israel, USA og Holland, og er fra sommer 2011 afprøvet blandt danske landmænd. Komposteringsstalde får en stadig større opmærksomhed på grund af en forventet positiv indvirkning på kokomfort og velfærd. Få studier belyser effekten af komposteringsstalde på køernes sundhed og velfærd, heraf er de fleste fra USA. De vurderede velfærdsindikatorer er bl.a. hasetrykninger, forekomsten af halte køer og køernes liggeadfærd. Derudover har man vurderet yversundheden og mælke kvalitet.

Resultaterne viser, at forekomsten af halte køer er lavere i komposteringsstalde i forhold til sengebåsesystemer med madrasser eller sand. Ældre køer har en højere risiko for at være halte i forhold til førstekalvskøer og risikoen for ældre køer er endnu højere i sengebåsestalde sammenlignet med komposteringsstalde. Lignende resultater observeres mhp. forekomsten af hasetrykninger. Igen har komposteringsstalde en meget lavere forekomst af køer med hasetrykninger i forhold til sengebåsestalde. Køernes liggeadfærd ligner adfærden på dybstrøelsesarealer generelt. Man kan antage at den bløde og tørre kompostmåtte er årsag til, at kokomforten øges markant, giver køerne fri bevægelighed og muliggør naturlig ligge- og rejse-sig adfærd.

Køernes renlighed afspejler kompostmåttens tilstand (især fugtigheden), og er en indikator for velfærd og mælke kvalitet. Ringere renlighed blandt køerne indikerer en ophobning af miljøbakterier, som kan øge kimtallet i mælken og risikoen for, at køerne får yverbetændelse. Da komposten består af organisk materiale, kan det give øget vækst af fx coliforme bakterier eller *Streptococcus uberis*, som kan invadere pattekanalen og fremkalde klinisk yverbetændelse. Undersøgelser af kompostmåtten viser netop høje koncentrationer af disse bakterier, med en stor variation mellem besætninger og årstider. Celletallet fra ydelseskontrollen, tankcelletal og kimal fra besætninger i Minnesota og Israel varierede meget, således at man ikke kunne konkludere entydigt. Det er muligt for besætninger med komposteringsstald at opnå tilfredsstillende yversundhed. Nogle besætninger viste endda forbedringer i yversundhed og mælke kvalitet efter implementering af komposteringsstalden. Det peger på, at komposteringsstalden kan fungere godt med et passende management. Vi mangler dog systematiske undersøgelser af sammenhængen mellem kompostmåtten, dens håndtering, belægningsgraden og den opnåede yversundhed og mælke kvalitet.

Overordnet viser resultaterne, at komposteringsstalde kan være et værdifuldt alternativ til sengebåse- og dybstrølesssystemer med positiv virkning på klovesundhed og kokomfort generelt. Producenterne i Israel og USA var tilfredse med systemet og syntes, at kokomfort var bedre i forhold til deres tidligere system. Dog var producenterne i USA bekymrede for ikke at kunne fremskaffe egnet strølesmateriale (savsmuld) til en fornuftig pris, som vil være en afgørende faktor for en større udbredelse af systemet. Yderligere undersøgelser er nødvendige for at kunne vurdere komposteringsstaldens effekt på yversundhed, dødelighed og sygdomsforløb, herunder anvendelse til skånehold. Desuden bør vi sætte øget fokus på tilpasning af kompoststaldsystemet til det køligere klima i Danmark.